

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве
Беларускі Народ!
Зямля сялянству
бяз выкупу!

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І АДМІНІСТРАЦЫІ:
Вільня, Вострабрамска вул. № 8, кв. 1.
(Wilno, ulica Ostrobramska Nr. 8, m. 1).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадз. апрача сьвята.
Рэдактар прыймае ад 12-ай да 2-ой гадзіны.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.
Беларуская палітычная, грамадзкая, літэра-
турная і гаспадарчая газета.
— Выходзе ў сераду і суботу. —

ПАДПІСКА:
На адзін месяц — 1 злоты, на тры месяцы — 3 зл.,
на шэсьць месяцаў — 4 зл., на год — 8 зл.
Для заграшчы удвая даражэй.
Аплата надрукаванага залезіць ад Рэдакцыі.

А Д О З В А

Беларускага Нацыянальнага Камітэту у Вільні.

Грамадзяне Беларусы!

Выбарная кампанія ўжо падыходзіць да свайго канца. Ужо бліжэй той час, калі Вы ўсе павінны сваімі адносінамі да выбараў выявіць сваю нацыянальную і палітычную сьпеласьць, а разам з тым і зрабіць той, ці іншы ўплыў на сваё нацыянальнае і сацыяльнае адраджэньне!

Выбары ў Сойм і Сэнат у 1922 годзе ясна выявілі *нашую беларускую народную сілу ў Польшчы*, калі мы, далучыўшыся да Блэку Нацыянальных Меншасцяў, правалі ў Сойм і Сэнат аж 14 сваіх прадстаўнікоў. Але гэтыя-ж выбары яшчэ ясьней паказалі нам, Беларусам, тое, што *малі-б* мы, Беларусы, зрабіць, калі-б ня тая наша гаротная цемната, з прычыны якой ледзьве не палова беларускіх галасоў падана за польскія партыі: «П. П. С.» і «Вызваленьне».

Калі-б тады ня гэта наша беларуская цемната, мы маглі-б правясьці ў Сойм і Сэнат *ня менш 25 асоб*, якія там, у парламанце, дзе ўсё рашаецца большасьцю галасоў, бязумоўна адыгралі-б большую ролю і мелі-б большы ўплыў на справы.

Калі-б тагды ня гэта наша беларуская цемната, не правалі-б тады *мы тых людзей*, якія пасьля галасавалі за асаднікаў і праводзілі школьны закон, які ня даў нам ніводнай школы.

Цяпер мы ўжо ня зробім гэтай памылкі, бо цяпер кожны Беларус, і малы і стары, і ў месцы і ў самай далёкай пёмнай вёсцы, добра ведае, што такое «П. П. С.» і «Вызваленьне» і галасоў за іх не падаць.

Але здарылася ў нас іншае, яшчэ горшае гора. Самі Беларусы падзяліліся на некалькі групаў. Праўдзівей сказаць, ня мы, а чужынцы наўмысьля падзялілі нас і цяпер стараюцца яшчэ больш паглыбіць наш разлад і тым больш і больш разбіваць нашу выбарную сілу.

А між іншым, гэтыя выбары для нас маюць яшчэ большае значэньне, чым папярэднія. Цяпер, калі справа нацыянальных меншасцяў, справа абароны іх правоў ува ўсіх дзяржавах, ужо перайшла межы ўнутраных справаў і стала справай міжнародных параўменьняў, цяпер, калі беларускай справай зацікаўлены ўсё асобна патрэба выявіць і сваю лічбавую сілу і сваю нацыянальную сьведамасьць.

Беларускі Нацыянальны Камітэт, які аб'яднае ў сабе ўсе ўзапраўдныя беларускія палітычныя партыі, якія існавалі ў Польшчы перад выбарамі, а таксама розныя культур-

на-гаспадарскія і асьвятовыя беларускія арганізацыі, зварочваецца да Вас, грамадзяне, са шчырым, гарачым заклікам:

у час гэтых выбараў кінучь усялякія спрэчкі, кінучь унутраную барацьбу, кінучь узаемнае абліваньне памыямі адзін аднаго і аб'яднацца ў адзін дружны і моцны нацыянальны фронт!

Але каля каго аб'яднацца? За каго галасаваць?

Беларускі Нацыянальны Камітэт стаіць на міжпартыйным нацыянальным грунце. Дзеля гэтага ён ня можа і ня будзе ганіць тую, ці іншую беларускую групу, як з тых, якія ўвайшлі ў Камітэт, так і з тых, якія яшчэ не ўвайшлі ў яго склад,—бо кожная беларуская, узапраўды беларуская арганізацыя, мае права на існаваньне.

Але Беларускі Нацыянальны Камітэт, які стаіць на варце беларускай нацыянальнай справы, якому з яго аб'яднаўчай вышні лепш відзець гэтая справа, бярэ на сябе абавязак высвятліць гэту выбарную справу перад Вамі, каб Вы зусім сьведома прынялі тое, ці іншае рашэньне.

Слухайце-ж Беларусы! Слухайце ўсе: сяляне і работнікі, слухайце нялічная беларуская інтэлігенцыя, слухайце беларускае духавенства, — тыя, хто не аддзяліўся ад Беларускага Народу, хто любіць яго, хто сумуе аб яго цяжкай долі, хто радуецца яго пасьпеху, хто змагаецца за яго будучыню!

Усе беларускія партыі разбіліся на дробныя кавалкі, толькі тыя арганізацыі, якія стварылі Блэк Нацыянальных Меншасцяў, ня толькі не раз'ядналіся, а наадварот, змаглі аб'яднаць у Беларускім Цэнтры. Выбарным Камітэце аж чатыры беларускія палітычныя арганізацыі. Аб'яднаўшыся між сабой, яны яшчэ больш умацнілі сябе далучыўшыся да Блэку Нацыянальных Меншасцяў. Дзякуючы гэтаму, толькі адна беларуская арганізацыя змагла падаць дзяржаўны сьпісак і гэтым аб'яднаць беларускую выбарную справу на ўсёй Польшчы.

Іншыя беларускія групы і партыі, не гавораць ўжо аб яўна здрадніцкіх, якія працуюць за грошы польскіх партыяў, ня маюць свайго агульнага нумару. Яны, разбіўшыся на кавалкі, палалі свае сьпіскі толькі ў некаторых вокругах. Дзеля гэтага яны ня маюць надзеі правясьці шмат сваіх кандыдатаў, але за тое яны *могучь нарабіць многа шкоды беларускай выбарнай справе, адрываючы галасы ад агульнага беларускага блэку.*

Дзеля гэтага кожны Беларус па-

Да ведама мужоў даверу.

Выпіскі з „Ordynacji wyborczej do Sejmu“, uchwalonej dnia 28 lipca 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr 66 z 18.VIII. 1922 roku poz. 590).

Арт. 63.

Уваход у выбарнае пашэканьне маюць толькі выбаршчыкі і мужы даверу выбарных групаў, прысланыя паўнамоцнікамі з пасярод мясцовых выбаршчыкаў па аднаму ў кожную камісію, ці заступнікі гэтых мужоў даверу па аднаму для кожнага з іх.

Арт. 65.

1) Старшыня можа выдаліць з выбарнага пашэканьня тых асоб, якія парушаюць супакой, або агітуюць з забаронаю павароту, не пабаўляючы аднак жа іх права аддаць голас.

2) Мужа даверу, ці яго заступніка выбарная камісія можа выдаліць з выбарнага пашэканьня толькі пасьля безрэзультацнасьці папярэдняга напам'янаньня, адзначаючы факт і яго прычыны ў пратаколе камісіі.

Арт. 69.

1) Стол, за якім засядае выбарная камісія, трэба паставіць так, каб з усіх бакоў быў відзены. Мужы даверу засядаюць пры стале камісіі. На стале трэба паставіць выбарную урну, якая павінна быць так збудавана, каб без адчынення ня можна было дастаць з яе картачку да галасаваньня.

2) Экзэмпляр гэтай выбарнай ардынацыі павінен быць на стале камісіі для публічнага ўжытку.

3) Перад распачацьцем галасаваньня камісія і мужы даверу павінны праканацаць, ці урна ёсьць пустая. Ад гэтага часу аж да канца галасаваньня ні ў якім выпадку адчыняць ня можна.

Арт. 75.

1) Кожны сябра камісіі і кожны муж даверу можа выступіць з заклікам што да тожсамасьці асобы галасуючага. Закіды гэтыя могуць быць роблены толькі датурль, пакуль асоба, аб якой ідзе, не аддала галасу.

2) У такім выпадку, старшыня выбарнай камісіі, за згоды камісіі, можа патрэбаваць ад галасуючага сьверджаньня тожсамасьці яго асобы; калі асоба, якая галасуе аказалася сумліўнаю, не даставіць дакумантаў, прызначаных камісіяю вистарчаючымі, можа са слаца на заяву двух сьведкаў, асабіста ведамых хоць-бы аднаму сябру камісіі. Прозьвішчы гэтых сьведкаў і прозьвішча сябра камісіі, які ведае іх асабіста, будуць адзначаны ў пратаколе камісіі.

3) На пастанову камісіі ў справе

вінен добра памятаваць і добра ведаць, што:

Той, хто з Беларусаў зусім ня ідзе на выбары, ці той, хто 4-га ці 11-га сакавіка будзе галасаваць не за 18, а за іншы які нумар, той адрывае, як ад жывога цела, ад свайго Беларускага Народу кавалак яго сілы, яго моцы, — той здраджвае сваю Бацькаўшчыну, той прадае за чужыя пасулы свае родныя беларускія інтарэсы, інтарэсы свайго роднага кроўнага народу, той абніжае яго павату і яго нацыянальны рост!

Кіньце-ж, Беларусы, усе спрэчкі, усе непараўменьні, мы разлічым пасьля між сабой у сваім унутраным жыцьці, а цяпер, у час выбараў, ідзіце ўсе адзіным супольным фронтам, адной сьпяной, усім мірам-народам, як адзін чалавек, і галасуйце толькі за супольны беларускі блэк, **№ 18.**

тожсамасьці выбаршчыка няма жалабы (odwołania).

4) У выпадку неаднамыснасьці павышшых пастановаў камісіі трэба адзначыць гэта ў пратаколе.

Арт. 80.

Зараз-жа на зачыненню галасаваньня камісія прыступае да аблічэньня выніку ў прысутнасьці мужоў даверу, ці іх заступнікаў.

Арт. 82.

1) Па аканчаныю гэтай чынасьці Абвадовая Камісія неадкладна прыступае да аблічэньня галасоў, аддадзеных на асобныя сьпіскі кандыдатаў.

2) З гэтаю метаю адзін з сяброў камісіі адчыняе канвэрт кожна асобна, вымае з яго картачку да галасаваньня і па разгляду яе падае старшыні, якая галасна чытае змест картачкі, пасьля паказаўшы яе мужом даверу, аддае яе разам з канвэртам другому сябру камісіі для спраўджаньня і захаваньня яе аж да канца аблічэньня. Падчас чытаньня старшыняю, два сябры камісіі робяць адпаведныя запіскі на фармулярах, дастаўленых на кошт Скарбу Дзяржавы цераз Міністра Унутраных Справаў. Па аканчаныю гэтых чынасьцяў аблічэньца на абодвух фармулярах лік галасоў, якія прыпадаюць на асобны сьпіскі. Лічбы гэтыя на абодвух фармулярах павінны згаджацца з сабою і адпавядаць ліку важна аддадзеных галасоў.

3) Абодва сьпіскі павінны быць падпісаны ўсімі сябрамі камісіі і далучаны да пратаколу.

Арт. 86.

1) Са сваіх чынасьцяў Абвадовая Выбарная Камісія сьпісвае пратакол згодна наўзору, зацьверджанага Міністрам Унутраных Справаў.

2) У гэтым пратаколе павінна быць увідочнена: 1) лік асобаў, маючых права выбіраць згодна сьпіску выбаршчыкаў, якія служыць падставаю галасаваньня, 2) лік выбаршчыкаў галасуючых, 3) лік галасоў няважных згодна арт. 83, 4) лік галасоў важных, 5) лік галасоў, важна аддадзеных на паасобныя сьпіскі кандыдатаў, прычым адзначаць трэба, колькі з іх было спорных.

3) Пратакол мусіць быць падпісаны ўсімі прысутнымі сябрамі камітэту і мужамі даверу, а затым разам з картачкамі да галасаваньня і сьпіскамі выбаршчыкаў, ужытымі ў часе галасаваньня, неадкладна маюць быць адасланы ў Акружную Выбарную Камісію.

4) Кожны сябра камісіі ці муж даверу, калі ўважае, што пратакол ня згодны з запраўднасьцю, мае права падыхтаваць сваю заяву ў гэтай справе, або падаць яе на пісьме.

5) Гэтая заява павінна быць далучана да пратаколу.

У вышэй зьмешчаных артыкулах пададзены правы і абавязкі мужоў даверу. Незалежна ад гэтага кожны муж даверу павінен запісаць асобна на картачцы паперы ўсе дадзеныя з пратаколу, пералічаныя ў арт. 86 пункт 2, прычым пры падлічэньні галасоў трэба адразу запісваць, за які нумар быў пададзены голас. Усе дадзеныя з пратаколу мужы даверу павінны неадкладна перадаць свайму інструктару Беларускага Аб'ядн. Выбарнага Камітэту Блэку Нацыянальных Меншасцяў, або выслать поштай у Цэнтральны Камітэт у Вільню, Вострабрамска 8—1.

Беларускі Цэнтральны Аб'яднаны Выбарны Камітэт Блэку Нац. Меншасцяў.

Грамадзяне Беларусы! Галасуйце за сьпісак **№ 18**

18

Гэта нумар Беларускага Цэнтр. Аб'яднан. Камітэту Блэку Нацыян. Меншасцяў, дык усе Беларусы павінны галасаваць за гэты нумар

18

Працэс „Беларускай Вялянска-Работніцкай Грамады“.

(Першы дзень).

(Шэвондле вестак польскай прэсы).

23 лютага 1928 году пачаўся даўно чаканы працэс 56 Беларусаў — сяброў б. „Грамады“.

Будынак Віленскага Акружнага Суду, дзе разглядаецца гэтая цікавая для ўсяго грамадзянства справа, мае выгляд надзвычайны: перад ім таўпяцца людзі, а ў сярэдзіне — усюды пастарункі паліцыі. Ніхто ня можа папасці на салю паседжанья Суду, апрача тых, хто мае спецыяльныя карткі на ўход да салі.

Ужо перад 7-ю гадзіною раніцы вострымі карэткамі пад абаронаю пешых і конных паліцыянтаў — у Суд былі перавезены групамі ўсе абвінавачаныя з вастрогу на „Луцішках“. Для абвінавачаных прыстаўлена некалькі лавак; сьведкі сканцэнтраваны ў салі Апэляцыйнага Суду.

Роўна а 11 гадзіне распачынаецца Суд. Старшыня — Аўсянка, судзьдзі: Вязьвіч, Барэйко і запасны судзьдзя Бжозовскі. Пракуроры: Каласкі і Раўэ. Сэкрэтары Суду: апліканы Коркуць і Аднеч.

За сталамі абароны сядзяць адвакаты: Бабіньскі, Дурат і Эттынгер — з Варшавы, і месцовыя: Абрамовіч, праф. Петрусэвіч, Кшыжановскі, Сенкевічавка, Закінд, Мат'яш, Прайс, Раманкевіч. Апліканы мясцовых адвакатаў: Варатынскі, Марціноўскі і Сольц. Варшаўскія адвакаты Сьмяроўскі і Гёнігвіль на першы дзень працэсу ня прыехалі.

Пры сталох для прадстаўнікоў прэсы, апрача справадаўцаў мясцовых і сталічных польскіх газэтаў, сядзяць спецыяльныя прадстаўнікі: „ТАСС“ — а (афіцыйнальнага савецкага тэлеграфнага агенцтва) — Кавальскі, маскоўскіх „Известий“ — Брацін і Нью-ёрскага „Форвэртс“ — Вейрайх.

На салі — радныя абвінавачаных, між іншымі жонкі: Астроўскага, Рак-Міхайлоўскага, Тарашкевіча, Каўша і Луцкевіча.

Старшыня Суду азнаёміў, што працэс будзе разглядацца пры адчынных дзьверях і толькі ў выпадках датычальных дзяржаўных тайнаў — дзьверы для публікі будуць зачынены.

Спраўджаньне фармуляраў абвінавачаных, пачалося ад б. пасла, праф. Тарашкевіча. Па спраўджаньні выясь-

няецца, што большасьць абвінавачаных — дробныя земляробы, толькі некалькі асобаў маюць вышэйшую або сярэдняю адукацыю. Між абвінавачаных — 1 паляк (Навакоўскі) і 1 татарын (Міськевіч). Рэшта — ад крыві і косьці Беларусы. Большасьць — праваслаўныя, зусім мала каталікоў, 1 магамэтанін (Міськевіч) і мэтадысты (Бурэвіч). Прызналіся „bezwyznaniowcami“ (ня прыналежнымі ні да якое існуючае веры): былыя паслы Тарашкевіч і Валашын, а такжа гр. гр. Луцкевіч і Козіч.

Усе абвінавачаныя Суду свабодна і жыва адказваюць пабеларуску, нават паляк Навакоўскі і татарын Міськевіч.

Пры спраўджаньні сьведкаў выясьнілася: з пазваных пракуратураю 421, ня прыехала 88. З паданых прозьвішчаў 242 сьведкаў з боку абвінавачаных прыехала на першы дзень працэсу 43. Між прозьвішчамі сьведкаў з боку абвінавачаных чутны былі такія прозьвішчы: Тугут, Хаміньскі, Касмоўская, Абрамовіч, Заштовт (для Тарашкевіча); Уласаў (для Міхайлоўскага); Бартэль і 8 прафэсараў (для Астроўскага); духоўныя ясобы: Сам йлаў, Беляў, Марозаў, Васілеўскі і гр. Багдановіч (для Каўша); Мін. Васілеўскі, Тугут, Макоўскі, Сумарок, кс. Талочка, адв. Юндзіл, д-р Чарноўскі, д-р Выгодзкі, Якоўскі (для Луцкевіча).

Пракуратура дамагаецца адчыннага паказаньяў тых сьведкаў, каторы, па важных прычынах ня прыехалі на працэс.

Абарона-ж (першым выступіў праф. Петрусэвіч), просіць аб адкладзе справы, бо шмат сьведкаў, паказаньні якіх маюць важнае значэньне ў гэтым працэсе, не зьявілася.

Пасля перарыву Суд пастанаўляе працэс прадаўжаць, сьведкам — паслаць паўторныя павестькі.

Сьведкі прыводзяцца да прысягі групамі па 50 асобаў, пры чым „bezwyznaniowcy“ асьведчаюць Старшыню Суду, што будуць гаварыць праўду. Пасля прысягі кожнаму сьведку вызначацца дзень, на каторы ён павінен зьявіцца ў Суд для паказаньяў.

На гэтым закончана першы дзень працэсу.

Гэтыя нумары, каторыя надрукаваны збоку, выраж і імі галасуй 4-га савіна ў Сойм, 11-га ў Сэнат. Лішня нумары аддай суседзям. Глядзі толькі, каб нумары былі чыстыя.

Арышт б. п. Ярэміча

22 лютага б. пасол Ярэміч выехаў у Ашмяну на павятовы зьезд Аб'яднанага К-ту Блэку Нац. Меншасьцяў, які меўся быць 23 лютага, але на зьездзе б. п. Ярэміч ня быў прысутным.

Яго да адчыненьня зьезду арыштавалі органы Ашмянскай паліцыі.

Польскія газэты пішуць, што б. пасол Ярэміч арыштаваны па распараджэньню пракурорскіх уладаў, якія вінавацяць яго ў антыдзяржаўнай дзейнасьці. Апрача гэтага, проці б. пасла Ярэміча ўзбуджана справа па 129 арт. К. К.

НАВІНЫ.

— Суд над б. паслом Рагуляю. 27 лютага Наваградзкі Акружны суд будзе разглядаць справу б. пасла Рагулі, вінавачанага па 129 арт. К. К. за „антыдзяржаўную“ прапаганду.

— Арышты кандыдатаў сьпіску № 18. Апошнімі днямі ў Бэрэзе-Карпускай арыштаваны гр. Салавей, а ў Ашмяне — Галас, кандыдаты сьпіску № 18. Абодва арыштаваныя пасаджаны ў вастрог.

— 3 жыцьця беларус. студэнтаў у Вільні. У нядзелю 26.ІІ 28 г. а 7 гадз. у вечары ў памешканьні Б. С. С., вул. Сьв. Ганны № 2, адбудзецца літэрацкі вечар, на якім выступяць маладыя поэтыцкія сілы — студэнты з Бел. Студэн. Саюзу.

Уваход за рэкамандацыямі.

— Зацьверджаньне канфіскаты „Сялянскай Нівы“. Віленскі акружны суд на сваім гаспадарчым паседжаньні 7 лютага г. г. зацьвердзіў канфіскату № 12 „Сял. Нівы“.

разьвяза ўсе, і наша пачуцьцё, завілае да дэваў, адкрые перад намі новы небасклі не перажытых уцехаў; там яно — жыцьцё, вартае нас!.. Паважайце і любіце адзін аднаго і, ідучы думнай і сьмедай дружнай да перамогі, не сумлявайцеся ні ў чым, бо што ёсьць вышэй вас?.. Агляньцеся назад і паглядзеце, чым вы былі раней, — там, на пачатку жыцьця? Уся ваша вера тагды ня меладані адной кроплі сумліва — цяпер... Навуцнуўшыся так страшна сумлівацца ўва ўсім, вам прышоў час уверыць у сябе, толькі вялікая сутнасьць можа дайсьці да такога сумліва, да якога вы дайшлі!.. Туды — у краіну шчасьця! Туды — у гэта чарадзейнае „наперад“!

— Наперад! — крыкнулі птушкі, бо ў іх сэрцах загарэлася задавальнае сабою.

Сьлёзы натхненьня перапоўнілі вочы чыжыка, ён усё гаварыў і клікаў туды — наперад! І ўсе птушкі плялі, усім стало так лёгка, хораша, добра, і ўсе адчувалі, што ў сэрцах радзілася магутнае жаданьне жыцьця і шчасьця.

— Выбачайце, выбачайце!.. Я прашу слова... Слова мне!..

Гэта крычаў дзяцел з верхушкі асіны, і калі яго пачулі, дык яму зараз-жа далі слова, дзеля таго, што надта-ж моцна крычаў.

— Паважаньня грамадзянкі і паважаньня грамадзяне — загаварыў дзяцел. — Як бачыце: я дзяцел. Я кармлюся чарвякамі і люблю праўду, якой няўхібна служыў, якая мяне прымушае сказаць вам, што вас у нялюдзкі спосаб ашукваюць. Усе гэтыя песні і сказы, слуханыя вамі тут, паважаньня грамадзянкі і паважаньня грамадзяне, ня больш, як нясуменнае ашуканства, што я і буду мець гонар вам даказаць з фактамі ў руках... З фактамі ў руках, паважаньня грамадзяне! Спытайцеся грамадзяніна Чыжа, дзе тыя факты, якімі ён мог-бы, падцьвердзіць тое, што сказаў? Іх у яго няма, а яны яму бязумоўна патрэбны балеі, чым мне; яны-усе, паважаньня грамадзяне, і ўсе мы — ня больш, як толькі дробныя факты, якія падмацоўваюць вялізарны факт мудрась-

ці і магутнасьці прыроды, якой мы мусім падпарадкавацца, як дзеці маці.

„Разгледзім бестаронна, што ёсьць там — наперадзе, куды кліча нас грамадзянін Чыж. Усе вы лёталі на акраіну гайнічку і знаеце, што зараз-жа за ім, пачынаецца поле, летам голае і спаленае, зімою пакрытае халодным сьнегам: там на краю яго ёсьць вёска, і ў ёй жыве Грышка, які займаецца паляваньнем на птушак. Вось першая станцыя па-дарозе „наперад“, аб якім тут так многа нагаварыў грамадзянін Чыж-жк.“

Дапускаючы, што мы пусьцімся наперад згодна яго жаданьню, — у бестароннасьці якога я пазволю сабе сумлівацца, бо ведаю, што чыжыкі, як і ўсе іншыя істоты, не ганьбуюць папулярнасьцю і славай і г. п., — думаючы, што мы шчасліва мінем сьці Грышкі і зможам памінуць вёску, мы ізноў такі пападзём у поле; а ў канцы яго ізноў спаткаем вёску, а потым ізноў — поле, вёска, поле... і дзеля таго, што зямля круглая, дык мы і павінны будзем няўхібна далятаць да таго самага гайнічку, у якім у гэты момэнт я маю гонар з вамі гаварыць.

Ці-ж гэта тая краіна, у якой, згодна слоў грамадзяніна Чыжыка, мы атрымаем нагароду за нашу працу?... Ці-ж гэта яна?!

Я знаю вас, паважаньня грамадзянкі і паважаньня грамадзяне, я знаю, як высока вы лётаеце, але... як ня горка гаварыць мне вам гэта, — я знаю і тое, што ніхто з вас не ўзьлятаў і ня можа ўзьляцець вышэй самога сябе.

Проба грамадзяніна Чыжыка зьвярнуць на сябе агульную вашу ўвагу дарогаю атуманеньня бліскучымі і моцнымі сказами, ясна паказваюць ступень высаты яго погляду на вас, як аб істотах... Гэта проба павінна быць жорстка пакарана, паважаньня грамадзянкі і паважаньня грамадзяне!..

І з поўным перакананьнем у паважнасьці выкананага ім грамадзкага абавязку, аглядаўшы слухачоў, стаў дзеўбаць кару асіны, на галінах якой сядзеў.

Птушкі моўчкі глядзелі на чыжы-

ка і бачылі, як з яго вачэй каціліся сьлёзкі.

Аб чым ён мог плакаць, як ні аб сваёй віне перад імі? Такі мізэрны, шэранькі, ілжывы чыжык!

А ён панура глядзеў туды, у даль гэтак, як-бы яго вочы разьвіталіся там з нечым.

Маўчаў гайнічок, і птушкі ціха разьліталіся на свае месцы. Паляцеў і дзяцел, яго праводзіла павага іншых за яго мудрасьць.

І вось чыжык, які лгаў, астаўся адзін. Нярухавы і прыгнечаны, ён сядзеў на галінцы арэшніку і толькі адна сойка з цікавасьцю пазірала на яго з баязьлівай дрыжучай ліствы асіны. Але гэта ёй скоро набрыдла, і, насмешліва сьвіснуўшы, яна паляцела...

А чыжык астаўся адзін, і сядзячы на галінцы арэшніку, разважаў:

„Я маніў, але, маніў, дзеля таго, што мне няведама, што там за гайнічком, але-ж верыць і надзеяцца так добра!.. Я-ж толькі хацеў прабудзіць веру і надзею, — і вось дзеля чаго і маніў... Ён, дзяцел, можа быць і праўду казаў, але-ж на вошта патрэбна яго праўда, калі яна каменем кладзецца на крыльлі і не дазваляе вносока ўзьлятаць у неба?..“

І аглянуўшыся кругом, бедны маленькі чыжык нахохліўся.

Вось і ўся гісторыя...

Прачытаўшы яе, ты, разумеюцца ўгледзіш, што чыжык вельмі добры, але-ж ня мае веры, а дзеля гэтага бедны духам; дзяцел расудны, але подлы, а птушкі — слухачы спагадлівыя, толькі дзеля таго, што цікавыя, але ў істоте чэрствыя сэрцам і недалёкія, недалёкія, ўзрокам недалёкія... Угледзеўшы гэтае, ты падумаеш, што я не праўдзіва раскажаў гэтую да сьлёз сьмешную гісторыю.

Думай так, калі гэта цябе цешыць, думай!..

Грамадзяне Беларусы! Галасуйце 18 за сялянска-работніцкі сьпісак

ВЕСТКИ З КРАЮ.

Наўдалы мітынг ППС.

(м. Клецк, Нясвіскага павету).

На 30 студзеня ППС-ы вызначылі ў Клецку мітынг і парасклейвалі абвесткі друкавання папольску і парасейску.

А 12 гадзіне ў назначаны дзень мітынг адчыніўся прамоваю б. пасла Дзэнгелеўскага. Дзэнгелеўскі толькі што пачаў парасейску высьняць прысутным (а сялянаў сабралася многа, бо быў кірмаш), што такое ППС, аж раптам сяляне калі загамоўляць... „Ты ізноў прышоў па галасы, а потым цябе і бацьчы ня будзем аж 5 гадоў... Цяпер ты ў кажухку да нас прыехаў, а потым будеш ізноў у панскай вопратцы... Вон, каб мы цябе і ня бачылі...“

Бедны Дзэнгелеўскі так і ня вытлумачыў, што такое ППС, і злез з саян. Месца яго заняў другі, такжа сябра ППС, і пачаў гаварыць папольску... Ледзь адчыніў рот, сяляне і пачалі: „Вон здранікаў... Далоў правакатараў... Мы не разумеем папольску, бо мы — Беларусы...“ Але панок гэты аказаўся цывільнейшым і прадаўжаў сваю прамову. У натоўпе падаўся страшэнны сьвіст, крык, шум і нельга было разабраць, што гаварыў прамовца. Бачычы, што ён усё-ж такі ня спыняецца і варушыць вуснамі — сяляне кінуліся да саян і сьцягнулі яго з „трыбуны“, але шум і і крыкі ня супыніліся. Толькі, калі на саян паказаўся селянін Булгай з в. Кіркаўшчыны, запанавала цішыня; сяляне з увагаю слухалі новага прамовца аж да часу, калі Булгай не сказаў, што мы будзем беспартыйнымі і да галасавання ня пойдзем, бо гэтыя выбары, як і выбары ў 1922 годзе, нічога добрага не дадуць. Пачуўшы гэта сяляне з крыкамі „Агент“, „Правакатар“ рхнуліся на саян і, як бачычы, скінулі Булгай... Пасьля гэтых нешчаслівых прамовцаў, прамаўляў цэлы рад сялянаў, якіх прысутныя слухалі з увагаю і кожнага прамовца нагороджвалі бурнымі воплескамі і крыкамі „ура“. Пад канец мітыngu прабываў яшчэ раз гаварыць б. пасол ППС., але абураныя сяляне так таўхнулі саян, што прамовца паляцеў з іх потырчма. Пасол і агенты, бачычы „прыхільнасьць“ сялянаў, далі ходу з мітыngu, пакінуўшы сваю „бібулу“ на саян. Толькі захапілі трохі сваёй літэратуры пад пахі і, апхунуўшыся каля муроў царквы, раздалі яе крыху.

Так. Минуўся ўжо 1922 год. Цяпер кожны селянін зразумеў, што такое ППС,

дык гоняць іх вон як... Але горшымі за ППС — Булгай, якіх трэба гнаць яшчэ лепш, як ППС-аў.

Няхай жыве Блэк Нацыянальных Меншасцяў і яго спісак № 18.
Зорка.

Наўдачы ППС-аў.

(Бельшчына).

Тры разы прыяжджалі ў нашу вёску агітары ад ППС, заклікаючы сялянаў галасаваць на № 2. Але гэта ім не ўдавалася, бо ніхто з сялянаў не хадзіў іх слухаць.

Агітары так добра гаварылі, што на адным мітыngu натоўп польскіх работнікаў, наэлектрызаваны іхняй брахнёю, кінуліся на тых, хто абараняў „адзінку“. Узнікла бойка, каторая скончылася арыштам пары асоб. Праўда іх пратрымалі нешта з тыдзень у вастрозе ў Вельску і Беластоку і выпусцілі, але мімаволі ўзнікла думка: „Пань дэруцца, а ў мужыкоў чубы трашчаць“.

19 лютага ППС-ы прыехалі чацьверты раз. Прыязьбі з сабою кіпы брашураў на расейскай мове з ганьбаю на ўсе партыі. Ачарнілі і спісак кандыдатаў № 18, называючы іх жыдоўскімі, буржуазнымі і г. д. Яны думалі адцягнуць нашыя галасы ад таго блёку, які ў 1922 годзе даў нам, Беларусам, 14 паслоў і сэнатараў.

Але, браты, Беларусы! Ня слухайце іх брахні, бо на спіску № 18 ідуць сапраўдныя барацьбіты за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне Беларускага Працоўнага Народу.

Ня дайцеся баламуціцы! Бярыце прыклад з мінулых выбараў. Усе дружна 4-га і 11 сакавіка ідзеце да выбарных урнаў з 18 у вашых руках!

З о ў.

Тое, аб чым сяньня ня можна маўчаць.

29 студня с. г. ў вёсцы Ніўніках Браслаўскага павету адбылася вялікая ўрачыстасьць, ці кірмаш... ня ведаю як і назваць, але чытачы лепш самі ўразумеюць, як працягваюць ніжэй паданае.

За некалькі дзён перад 29 студнем с. г. бацька Ніўніцкага прыходу атрымаў ад п. Піманавы з Вільні тэлеграму, у каторай было сказана, што ён, Піманав, прыедзе са сваімі памочнікамі ў ліку 3 29.1.28 г. у вёску Ніўнікі і будзе мець мітынг. Адначасна Піманав наведваў, каб быў прыгатаваны абед на 70 асоб, на што загадаў было выслана 300 зл. Зацікавіўся я гэтым мітыгам і ў назначаны дзень пашоў у в.

Гаспадарскі аддзел.

Як напавіць пясчаную зямлю.

У нас на Беларусі ёсьць шмат пясчанай зямлі і гаспадары ня маюць з яе ніякай карысьці. А зямля гэта, гэта багацтва для тых, хто ведае, што з ёю рабіць.

Пясчаная зямля мае такія недахвты: 1) часьці яе (пясчынкі) мала, або і зусім ня звязаны з сабою, 2) слаба затрымлівае ваду, 3) лішне награвецца летам і прамярзае зімой, 4) мала мае ў сабе пажыўных часьцін. Гаспадар павінен зрабіць, каб гэтых недахватаў ня было, тады пясчаная зямля будзе так сама радзіць, як усаякая другая.

Узгораная і слаба ўгноеная пясчаная зямля зьяўляе пясчынкі і вада ў ёй дзяржыцца даволі доўга (гной таксама не дае лішне награвецца ніве). У тых месцах, дзе вада пад пясчаным грунтам стаіць высока, баяцца таго, што вады будзе мала, німа чаго, бо вада ў сыпёку можа паднімацца на карэньнях расьлін у верх.

Каб напавіць пясчаную зямлю і зрабіць яе прыгоднай да пасеваў, сеюць вельмі карысную расьліну лубін. Жоўты лубін (*Lupinus luteus*) расьце на сухой пясчанай глебе бяз гною і дае добры ўраджай быльля, багатага азотам. Сіні (вузкілісны) лубін (*Lupinus angustifolius*) ляпей расьце на цяжкой, гліністай зямлі і вымагае ўжо ня зусім пустой зямлі. Прафэсар Богданов піша аб лубіне: „няма другой расьліны, каторая-б расла так добра на самых худых пясках і давала там многа таго, чаго тутакра патрэба, — надта многа зялёнай масы, багатай азотам“.

І як усё гарошкавыя расьліны (канышына, гарох, віка), таксама і лубін тым адзначаецца, што мае на карэньнях невялікія шышчкі. У гэтых шышчках жывуць невядомыя простым во-

кам жывучкі (мікробы), каторыя збіраюць з паветра азот, газ, патрэбны для жыцьця кожнай расьліны. На тым мейсцы, дзе ніколі ня сьвяліся гарошкавыя расьліны, лубін дрэнна расьце (дзеля таго, што зямля не заражана жывучкамі). На такіх мейсцах трэба перад пасевам лубіну раскідаць зямлі з таго мейсца, дзе лубін ужо рос даўней, або насеньне лубіну збрызгаць вадою, у каторай былі перш расьцёрты карэньні з добрага лубіну таго-ж самога гатунку.

Зямлю пад лубін трэба араць з восені і чым глыбей, тым ляпей. Вясной пахата другі раз не арацца, калі гэта зроблена восеньню; перад пасевам лубіну, расеваюць попель з дрэва і барануюць яго (сеюць лубін у траўні месяцы), лубіну высяваюць на дзесяціну пудоў 10, 12 і 18. Лубін, калі ён сеецца не на сямю, а на зялёны гной, то яго трэба загорваць у самы час красавання, калі краскі яшчэ не паадпадалі. Загорваць найляпей плугам.

Апрача лубіну паляпшаюць пяскі: 1) попель з дрэва — на дзесяціну 30—50 пудоў, 2) тамаспльак, суперфосфат, кайніт, вапна (15—30 пуд. на дзесяціну). Вапну насыпаюць пасьля фосфарнаго квасу, без чаго вапна можа нават пашкодзіць зямлі, 3) васьцяная мука (парашок с паленых касцей), 4) торф, — вывозіцца на ніву толькі сухім, а яшчэ ляпей вывозіць торф, каторы ўлежваўся пад жывёлаю.

Гаспадары, каторыя працягваюць гэтую гутарку аб палешаньні пяскоў, няхай ня кажуць, што гэта ўсё добра... для паноў.

Пасейце на вашай убогай ніўцы некалькі пудоў лубіну і гэта найляпей пакажа вам, што лубін гэта расьліна бяспэчнаная найбольш для бедных людзей, у каторых няхват жывёлы, каб добра ўгнаць сваё поле, а проста незамянімы ён для пясчаных зямель.

Ніўнікі. Тутакра, першае, што мне кінулася ў вочы, гэта больш сотні старавераў, прышоўшых за некалькі дзесяткаў вёрст (найбольш старыя, моладзі ня відаць). Нарэшце 12-ая гадзіна. Зазванілі на збор: і хто адкуль — усё ў малельню. Мне проста не хацелася верыць, што мітынг адбудзецца ў маленькі, але-ж як-раз так і здарылася. Хутка зьявіўся Піманав і пачалося. Я дрэнна разьбіраюся ў Сьвятых Пісаньні; але-ж ведаю, што недзе сказана: „Дом Мой, дом для малітвы“. Ну... гэта, відаць, для каго-небудзь іншага напісана, а не для нашых айцоў і іх павадцыра п. Піманова.

Пакіну гэта ўсё ў стараце, а лепш падзялюся з пав. чытачамі „Сял. Нівы“ з усім тым, што я відзеў, ды чуў на гэтым малебне-мітыngu (бо мітынг пачаўся з малебна).

Пасьля доўгай прамовы, аб значэньні стараверскай рэлігіі, п. Піманав перайшоў да палітыкі. Першае, што я пачуў аб палітыцы, гэта было тое, што п. Піманав хваліў урад і Канстытуцыю, у каторай так усё патрэбным ёсьць для старавераў, што трэба толькі прасіць і ўсё дасца. Гаварыў аб сацыяльным палажэньні старавераў, кажучы, што стараверы ня могуць быць падзелены на класы, бо сацыяльнае палажэньне — аднолькавае: той, хто мае 3 дз. зямлі і хто 40 дз., ёсьць роўныя, бо той, хто мае 40 дз. зямлі, мае 8 сыноў, каторыя падзяліўшы гэтыя 40 дз. паміж сабою, будуць мець па 5 дз. А што падзеліць тыя 9 братоў, каторым бацька пакіне 3 дз. зямлі — аб гэтым Піманав нічога не сказаў.

Далей гаварыў аб падатках. „Падаткі“ кажа, „ёсьць невялікія, толькі, што вы, браты стараверы, слухаеце розных „бальшавікоў“, каторыя нагаворваюць вас не плаціць падаткаў, і вот вы іх таму зацягнулі, цяпер плаціце працэнты, экзэкуцыю і набіраецца 10 разоў больш!“

Браты, стараверы! Ці ведама вам з кім ідзе наш Піманав? Ён-жа ідзе з расейскімі буржуаі — манархістамі (бо і сам ім ёсьць, — мае 410 дз. зямлі і камяніцы ў Вільні), каторыя паўцякалі з Расей, пакінуўшы там свае маёнткі, а цяпер думваюць атрымаць іх тут, у нас, як асаднікі. Браты, стараверы! Вы, тыя, што сяньня гаспадарыце на невялічкім куска неўраджайнае глебы, ганьба вам, калі хоць адзін голаз ваш будзе кінуць за нашага найбольшага ворага — капіталістага Піманова.

Дык браты, стараверы. Няўжо-ж вы будзеце галасаваць за тых, хто нас гняце? Ці-ж вы буржуі?

У дзень 4-га, 11 сакавіка (март) усё стараверы павінен падаць свой голаз за № 18, за той спісак, дзе стаяць барацьбіты Беларусы, такія ў сацыяльным палажэньні, як і мы. Ганьба тым, што пададуць свае галасы за нашых і чужых буржуаў.

„Свой свай о пазнаў, ды ў госяці пазваў“ Хай яны і братаюцца, а мы сяляне-стараверы, аддаём свае галасы за № 18. Шчыры Старавер.

Спэнтанль-вечарына ў Клецку.

Дня 18/II с. г. у Клецку, у сале „Бакку“ была наладжана вучнямі Беларускай Клецкай Гімназіі спектакль-вечарына.

Ставілі п'есу „На парозе справы“ Астроўскага. Наагул, штука справіла надта прыемнае уражаньне на прысутных, а асабліва пасьля спектаклю выступіўшы хор пад кіраўніцтвам гр. Ал. Нечая, каторы прапяў песні: „А хто-ж там ідзе“, „Ах ты Нёман, рака“, „Дзе чутны мовы нашай гукі“ і іншыя. У гэтых песнях выражаўся боль нашага многапакутага гаротнага Беларускага Народу, каторы і да сёньняшняга дня адчувае многа ўсялякіх шыканаў і г. д.

Бралі ўдзел у ігры вучні: Соня Абрамавічанка, Іра Гахавічанка, Ліда Берняк, Зося Малейло, Людзьміла Беляя, П. Чэрапавіцкі, Іван Лойка, Юры Барабан, Барыс Арэнь, Уладзімер Драко, Васіль Кендыш. З усяго яшчэ трэба адзначыць, што жаночыя ролі былі выкананы трохі слабавата, але гэта, відаць, што рэжысура мала прыляжыла стараньню дзеля лепшага змантаваньня п'есы, бо ўсё-ж такі сілы былі менш-больш адпаведныя.

Закончылася ўсё скокамі, да 4-тай гадзіны раніны. Усім вучням Беларускай Клецкай Гімназіі жадаю як найлепшага пасьпеху ў будучыні. Я. Ж.

Беларусы, хто хоча роднае школы, галасуйце за № 18